

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

1 Quae nam sit ratio, & natura mandati.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

aureorum Titio soluat. Denique si sunt duo contractus, censuales emptio, & locatio domus debent habere conditiones in censibus, & locatione requisitas: at pactum retrovendendi ad nutum emptoris, quod facit talem societatem vtrinque liberam, est valde suspectum, & meo iudicio improbandum. Dices, possunt Titius, & Caius inire contractum, in hunc modum: Titius dat Caio domum suam, & Caius vicissim dat Titio domum suam ea lege, ut alter re alterius utatur, & liberum sit alterutri domum suam repetere, quando voluerit, ergo fas est Titio dare pecuniam, & recipere ab eo domum, ut alter alterius re utatur, & quando voluerit repetat suam. Respondeo, non esse idem iuris, quando uterque alteri dat rem immobilem, qualis est domus, vel fundus, vel mobilem, sed quae vti ipso non statim consumitur, cuiusmodi sunt res, quae commodantur, locantur, vel venduntur; in his enim potest usus vnus rei cum usu alterius commutari. Quemadmodum si tu mihi commodes boues tuos ad triuium, ut ego colam agrum meum, & vicissim ego ad tres dies dem tibi boues meos, ut agrum tuum ares. Idem etiam est, si tu mihi des mutuum rem, quae in pondere, numero, vel mensura consistit, ut ego mutuum dem aliam eiusdem functionis, & usus. At verò aliud est, quando vnus dat pecuniam, ut ea alter utatur, & recipit ab eo rem immobilem, vel mobilem, quae mutua non datur, sed commodatur, locatur, vel venditur: tunc enim qui pecuniam dat, videtur eam mutuum dare.

Secundo obieciēs, in quibusdam locis Italiae huiusmodi contractum esse usu receptum, ergo non videtur condemnandus. Respondeo, iis in locis emptioem, & venditionem cum pacto retrovendendi ad voluntatem vtriusque venditoris & emptoris, vel emptioem census, & locationem rei alicuius cum pacto retrovendendi: census in gratiam emptoris, & venditoris, esse usitatum, & qui contractum talem inueni, sequi videtur sententiam Contradi, Medinae, & Couarruiae, affirmantium licitas esse secundum conscientiam venditiones, & emptiones cum tali pacto: quod tale pactum, ut dixi, quatenus est ad nutum emptoris, ceteri condemnant.

Tertio opponēs, posse eum, qui pecunias dat, eas repetere cum emolumento, & commodo, ratione lucri cessantis, vel damni emergentis. Respondeo, tunc, si ita est, huiusmodi contractum non esse absolute, & simpliciter licitum, sed solum, quando qui pecunias dat, amittit, quod alioqui esset lucraturus, vel damnum patitur, quod alioqui deuitaret, si suas pecunias haberet: ac proinde ex accidenti solum, non per se contractus est licitus.

DE MANDATO.

SEQVITVR quartus ordine contractus, qui solo consensu perficitur, nempe Mandatum. Porro in iure Ciuili extat titulus *Mandati, vel contra*, qui est primus in Digestis libro 18. & in Codice lib. 4. est titulus 34. *Mandati, vel contra*, & in Institut. lib. 3. titulus 27. est *de Mandato*. In iure Canonico nullus est titulus mandati. Est tamen titulus 38. *de Procuratoribus* lib. 1. Decretalium. Procurator autem mandatum habet de re Domini procuranda. Mandatarius vero latius patet, quam procurator.

Instit. Moral. Pars 3.

Quenam sit ratio, & natura mandati.

CAPVT I.

PRI MO quaeritur, vndenam veteres mandatum dixerint? Respondeo, mandatum esse quasi manu datum: eo quod veteres in mandatis dandis, & accipiendis manus sibi inuicem dare consueverant: quem etiam morem in multis promissionibus vulgus obseruat, & retinet. Itaque mandare, generatim significat, alicui gerendum aliquid, & exequendum committere.

Sunt autem mandata, publica, & priuata. Publica mandata dicuntur proprie praecipua, siue edicta magistratum: quae quidem sunt necessitatis, & sic iulianus accepit in *Authent. de mandatis Principum*. Priuata vero mandata dicuntur, cum negotium aliquod in iudicio, vel extra iudicium nostro nomine conficiendum, amice, & bona fide alicui commendamus. Mandatur itidem alteri aliquando iurisdictio, ut litem aliquam componat, & dirimat, vel sententiam in reum ferat, vel ut in aliquem inquirat, & animaduertat.

Aliquando mandatur alicui lis exercenda, & tractanda: & ita constituitur procurator ad lites, & iudicia. Aliquando mandatur alicui negotia gerenda, & bonorum, ac rerum administrationes, & tunc constituitur procurator negotiorum, vel administrator bonorum. In praesenti, mandatum accipimus, quatenus alicui negotium aliquod gerendum, amice, & bona fide committimus.

Secundo quaeritur, quid sit mandatum, ut est quidam contractus? Respondeo, esse contractum, quo quis officium honestum, & lege permillum, gratuito, expresse, vel tacite suscipit exequendum: sic Azo, Accursius, Bartolus, & Baldus, & alij in *Rubrica mandati*.

Dicitur *Contra* loco generis.

Officium honestum, quia de turpi, & mala, nec dari, nec accipi mandatum debet; ac proinde non obligat accipientem, *Instit. de Mandato §. Illud quoque*.

Lege permillum, quia mandatum contrahit, si cum lege naturali, Diuina, Canonica, vel Ciuili pugnet.

Gratis, quia si quis officium, vel negotium gerendum certa mercede recipiat, erit locatio operatum, non mandatum: *l. i. ff. Mandati, & Instit. de Mandato §. ultimo*. Vnde hic contractus originem suam ex amicitia, & beneuolentia trahit. *l. i. ff. Mandati*. Quare mandatum voluntarie quidem suscipitur: sed susceptum iam obligat accipientem mandatori.

Expresse, vel tacite, quia mandatum dupliciter contrahitur, expresse quidem, ut si tibi mandauero, ut mihi fundum, vel librum emas, aut domum conducas, vel pro me soluas, aut creditori meo satisfacias.

Tacite, ut si ego sciens, & tacens patiar, ut tu metum aliquod negotium geras, eo ipso videor mandare negotium. *l. Qui patitur, ff. Mandati, & l. Qui fide, ff. eodem tit.* Secus est, si quis me absente mea negotia tractauerit absque meo mandato: tunc enim inter me, & ipsum non est contractum mandatum, quia nec expresse, nec tacite ei mea negotia agenda commisi: sed est quasi contractus, qui dicitur, (Negotiorum gestorum,) quatenus aliquis rem meam amice, & vtiliter gerit.

Tertio quaeritur, cuius iuris sit mandatum? hoc est, an iure naturali, an verò Ciuili, mandati contractus sit introductus? Respondeo, esse iuris gentium contractum: nam ipso rationis ductu apud omnes gentes sit, ut vnus alteri suum aliquod negotium conficiendum amice, & bona fide commendat. Si quaeras, an mandatum sit contractus bonae fidei? Respondeo esse bonae fidei contractum, ut patet *Instit. de Actionibus §. Actionum*. Porro is, qui mandatum suscipit, dicitur vulgo mandatarius: is qui dat, mandator.

L1

Quarto

Quaro queritur: cuius gratia mandatum contrahatur? Respondeo ex l. 1. ff. *Mandati*, & *Instit. de Mandato*. s. 1. Mandatum, potest contrahi primo gratia solius mandatoris; vt si tibi mandauero, vt mihi atomata Venetijs emas. Secundo causa mandatoris, & alterius; veluti si ego tibi mandauero, vt mihi Mediolani librum emas, & alium Titio. Tertio, solum gratia aliena; veluti, si tibi mandauero, vt Titio Neapoli certas aedes conducas. Quarto, gratia mandatoris & mandatarij, vt si mandauero tibi, vt in Hispania tractes negotia mihi, & tibi communia. Quinto, gratia mandatarij, & alterius; veluti si tibi mandem, vt Florentia geras negotium, quod est tibi cum Titio commune. Si roges, an tiam mandatum contrahatur solum gratia mandatarij? Respondeo, minime, vt habetur in l. 2. ff. *Mandati*: neque enim mandatum tibi dari potest, vt tuum negotium geras, vel vt fundum, aut librum tibi emas. Consilium quidem tibi datur, vt haec, vel illa tua negotia geras, non tamen mandatum; Contractus enim mandatum est, non consilium. Obijcies: dum Titius petere a me pecuniam mutuum, aut pro alio fidem mihi sum offerret, ego autem nollem, aut eum debitorem habere, aut fideiussores, quod mihi suspecta, & dubia esset eius fides, tu mihi scripsisti, aut dixisti, vt id facerem, & assensisti eum esse fidelem. Cum quis idem veller, mihi inferuire, & ego nollem admittere, propterea, quod homo ille mihi esset ignotus: tu mihi dixisti, vt eius opera vterer, eo quod satis exploratam eius fidem haberem.

Item si mihi mandes, vt pecunias meas potius in emptiones praediorum collocem, quam facerem in his, vel alijs similibus videris mihi obligatus more mandatoris, & tamen mandatum a te mihi datum, solum est gratia mei. Respondeo, quatenus id, quod mihi dixisti, est in utilitatem meam, solum esse consilium a te mihi datum, non autem mandatum; ex consilio autem nemo obligatur, videlicet ei, cui consilium dat. l. 2. ff. *Mandati*: & liberum est cuique apud se explorare, an expediat sibi consilium. l. 2. modo citata.

Quot modis mandatum diuidatur.

CAPVT II.

MANDATUM variè diuiditur, aut enim est voluntatis, aut necessitatis. Voluntatis mandatum dicitur illud, quod existit, ac pendet à voluntate mandatoris. Necessitatis verò mandatum est, quod lege, & iure constituitur: quale mandatum habent tutor, curator, procurator, syndicus, & alij similes legitimi administratores, Bart. in l. *Creditor* & *Duobus*. ff. *Mandati*. Iason in l. *Rogasti*. ff. *Si certum petatur*.

Secundo, mandatum diuiditur in mandatum generale, & speciale: Generale mandatum est, veluti cum quis mandat alicui, vt sua omnia negotia gerat, vel sua omnia bona administret, & curet. Speciale mandatum est, cum datur mandatum alicui ad certam rem componendam, vel ad certum negotium tractandum.

Tertio, Mandatum duplex est, expressum, vel tacitum. Mandatum expressum est, quod datur alicui consensu ipsius mandatoris, verbis, vel signis expresso. Tacitum est mandatum id, quo quis sciens, ac prudens patitur, vt ab alio res sua geratur; vt si ego sinam, vt tu pro me fideiubeas, vel soluas: nam eo ipso videor tibi mandatum dare, vt pro me soluas, vel fideiubeas. l. *Qui fide*, & l. *Qui paritur*. ff. *Mandati*, & Baldus in l. *Quicumque*. s. 1. ff. *de Institoria actione*, idem quoque Baldus in l. *Si fideiussor*. C. *Mandati*. Hoc tamen Mandati genus locum non habet, vbi res turpis est: is enim qui non prohibet, sed sciens tacet, non eo ipso mandatum dare videtur, vt quid turpiter fiat. Innocentius in cap. *Ex parte Decani*, de *Rescriptis*. Porro, Mandatum tacitum probatur ex scientia, & patientia Domini,

hoc est, ex eo, quod quis facit sciente, & patiente Domino. Abbas in consil. 7. in *dubio secundo*, & *dubio tertio*, libro secundo. Calderinus consil. 4. in *titulo de Procuratoribus*, Bartolus in l. *Sapè*. ff. *de re iudicata*. Vnde deducit Baldus in l. *Cum oportet*. ff. *De bonis, qua liberis*: Si pater sciens, filium solum fecerari, & dedit ei pecunias, cogitur pater ex tacito mandato restituere vfuras quaesitas per filium.

Item si quis procurator producat in iudicio instrumentum, tacitum mandatum habere creditur ex eo, quod in iudicio instrumentum produxerit. Bartolus in l. *Vulgari*. ff. *de Administ. & peric. tutor*.

Præterea, verbis obicaris, vel ambiguis mandatum tacitum aliquando datum censetur; vt si Dominus iniuria affectus ab aliquo, dixerit famulo suo: Nunquam domum meam redes, nisi audiero aliquid de illo negotio: si famulus postea interfecerit eum, qui iniuriam Domino intulerat, eo ipso videtur Dominus quasi tacite dedisse mandatum. Bartolus in l. *Si quis mihi bona*. ff. *Pater Scio*. ff. *de Acquiren. hered.* Abbas, & Ancharanus in c. *Ex literis*, de *excessibus Prælatorum*, Iason. in l. *C. de Sena fugitino*.

Quarto, Mandatum, aut datur pure, absolute, & simpliciter, aut sub conditione. l. 1. ff. *Mandati*, & *Instit. de Mandato*. s. penult. Quod si conditio impleta non fuerit, tunc mandatum habetur perinde, ac si datum non esset. l. *Pecuniam*. ff. *Si certum petatur*, & l. *Necessario*. ff. *de Periculo*, & *comm. rei vendita*.

Vltimo, Mandatum, aut datur in diem, vel ad diem veluti, si mandauero tibi, vt Titio soluas, vel satisfacias creditori meo in diem Paschatis. *Glossa in l. Si mandauero*. ff. *Mandati*, ad diem, vt si tibi mandauero, vt pro me fideiubeas vsque ad certum diem. Vnde etiam per medietatem dies prorogetur, mandataris, vel procurator non potest amplius agere. Ioan. Andreas in *additione ad Speculatorem*, titulo de *procuratoribus*. s. *Ratione*, & cap. *Cum olim*. de *Offic. delegat.* & cap. *Si quem*, de *procur. cap. Significauit*. de *appellat.*

Quinam possunt iure communi mandatum dare vel accipere.

CAPVT III.

POSSUNT mandare alteri, vel mandatum accipere, qui alicui contrahere possunt, nisi vel à dando, vel accipiendi mandato prohibeantur.

Militibus interdictum est, ne dent mandatum alicui ad conuocandas res aliorum. l. *Milites*, & l. *Vlrima*. C. de *Locato*.

Item curiales, hoc est, qui sunt curiae adstricti, & obligati, vt decuriones, nequeunt mandatum dare alicui ad conuocandum res. l. *Curialis*. C. de *Locato*.

Præterea pupillus, vt minor, nequit alteri mandare, vt pro ipso aliquid soluat absque auctoritate tutoris, vel curatoris, vel iudicis. Bartolus in l. *Si vero*. ff. *Adolescens*. ff. *Mandati*. Nec item potest alicui mandatum dare, vt pro se in iudicio constiterit: quia sicut pupillus, aut minor nequit sine tutore, vel curatore in iudicio respondere; sic nec potest alteri mandare.

Monachus, vel religiosus nequit sine consensu superioris, mandatum vel dare, vel accipere, quia nec velle, nec nolle habet. cap. *Religiosus*, de *Testament. in Sexto*. cap. *Quorundam de elect.* in *Sexto*, cap. *Religiosi*, de *Sequit. in Sexto*. cap. *Non dicatur* 12. *quæst. 1.*

Primo queritur, An filiusfamilias possit vel dare, vel accipere mandatum ad soluendum pro alio? Respondeo: si filiusfamilias habeat castrensis, vel quasi castrensis bona, vel aduentitia, in quibus pater vfumfructum non habeat, potest mandatum accipere ad soluendum pro alio, nõ tamen, si talibus bonis careat.

Quid